

האם יו"ט ג"כ קובע למעשר (כמו שבת)?

מאירי (א"ב)

ולקצת גאונים ראיתי שהיום טוב כשבת לענין זה ואף אנו כתבנוה כן בפרק ראשון בשמועת מי שהיו לו שתי לכלות של טבל:

שם האריך (פ"ה הכ"ג, ר' יצחק בארומי)

משמע דכי היכי דשבת קובעת למעשר ה"נ י"ט, דיום טוב נמי מקרי שבת, ותו שהרי טעמא דשבת קובעת למעשר היינו משום דכתיב וקראת לשבת עונג, ואם כן מהאי טעמא י"ט נמי דיניה הכי, שהרי כתב רבינו פ"ו מהלכות י"ט דין ט"ז דכשם שמצוה לכבד את השבת ולענגו כך כל ימים טובים, שנאמר לקדוש ה' מכובד, וכל ימים טובים נאמר בהם מקרא קודש.

א"ב א"ב (ה)

ונתתי לבי לעיין עוד בדבר אחר שאני מסתפק בו, דהא דמבואר כאן ובכמה מקומות בש"ס שהשבת קובעת למעשר אם גם י"ט קובע למעשר כמו שבת, לפי שלא נזכר בש"ס בשום מקום יו"ט רק שבת וכן ברמב"ם בפ"ג ופ"ה מהל' מעשרות לא נזכר אלא שבת וכן נלע"ד.

ואמנם הסברא לחלק בין שבת ליו"ט נלע"ד, שהרי כאן בתחלת הסוגיא הטעם דשבת קובע משום דכתיב [ישעיה נח יג] וקראת לשבת עונג ולכן אכילתה חשובה ואכילת ארעי שלה מחשב קובע כמו שפירש"י בשמעתין [ד"ה תינוקות]. והנה זה פשוט דגם אכילת ארעי עונג הוא ושייך בו וקראת לשבת עונג, אבל ביו"ט לא מצינו עונג אבל מצינו בו שמחת ושמחת בחגך [דברים טז יד], והרי שמחה זו שכתובה בתורה היינו בשר שלמים דבר שלא שייך בו מעשר ותרומה, ולכן נראה דבדוקא אמרו בכל מקום שבת אבל יו"ט אינו קובע.

האם ניתן לצאת בפירות ידי קידוש במקום סעודה?

א"ב א"ב (א"א א"ב, ה)

כתבו הגאונים הא דאין קידוש אלא במקום סעודה, אפי' אכל דבר מועט, או שתה כוס יין שחייב עליו ברכה, יצא ידי קידוש במקום סעודה וגומר סעודתו במקום אחר. ודוקא אכל לחם או שתה יין, אבל אכל פירות, לא.

א"ב א"ב (א"א א"ב, ה) ר' יצחק בארומי

א. תשובה כי לדעת יש להוכיח כשיטת השלטי גבורים. דהא עיקר הטעם דבעינן קידוש במקום סעודה הוא כמש"כ הרשב"ם בפסחים (דף ק"א ע"א) לחד טעמא והתוס' שם ד"ה אף ידי קידוש לא יצאו כו' דזהו משום דכתיב וקראת לשבת עונג במקום קידוש שם תהא עונג וכ"כ הר"ף והרא"ש שם להך טעמא דוקראת לשבת עונג וכ"כ הר"נ שם בשם רב אחא ז"ל לה"ט. ומצינו בביצה (דף ל"ד ע"ב) דשבת קובעת למעשר משום דכתיב וקראת לשבת עונג ומה"ט אף בפירות קובע למעשר כמבואר שם היה אוכל באשכול חשיכה לילי שבת לא יגמור וכן פסק הרמב"ם ה' מעשר. הרי דאף אכילת פירות בשבת מקרי עונג להיות קובע למעשר ומשום הך קרא דוקראת לשבת עונג. א"כ ה"ה דמקרי עונג גבי קידוש במקום סעודה דהא מחד קרא קא נפקי. א"כ שיטת הש"ג יש לה יסוד וזהו שכתב הש"ג דכל סעודת שבת נחשבת קבע. וכוונתו להך דביצה הנ"ל דחזינן דגם אכילת פירות הוי בכלל עונג. ועיין בביצה (דף י"ז ע"ב) ברש"י ד"ה במזיד לא יאכל כו' אלמא אחמור רבנן ואפילו גבי עונג שבת וקאי התם במעשר פירותיו בשבת. הרי דשייך עונג שבת גם בפירות.

ב. ואפשר דהטור ושו"ע דכתבו אבל פירות לא טעמם דס"ל כטעם השני שכתב הרשב"ם בפסחים שם דלכן בעו קידוש במקום סעודה דכיון דאיכבד קידוש על היין מסתמא על היין שבשעת סעודה איקבע דחשוב עכ"ל הרשב"ם. ולהך טעמא י"ל דבעינן דוקא סעודה גמורה מה שיוצאין בו משום סעודת שבת בזה דוקא יוצא משום קידוש במקום סעודה משא"כ במה שאינו יוצא בו משום סעודת שבת ממילא אינו יוצא בו משום קידוש במקום סעודה. אך באמת ז"א ברור. דלפ"ז לא יהיו יוצאין בין משום מקום סעודה דהא אינו יוצא בין משום סעודת שבת. ועיי' במג"א סי' רע"ג ס"ק י"א. וכיון דחזינן דעיקר טעמא דקידוש במקום סעודה הוא כפי מש"כ הרשב"ם מתחילה משום וקראת לשבת עונג. ועיין בט"ז אר"ח סי' רס"ט וכן כתבו הרבה פוסקים. דאילו לטעם השני של הרשב"ם לא יהיו יוצאין בין כנ"ל. א"כ הדעת נוטה לפ"ז כמש"כ הש"ג דאף בפירות יוצאין. וראיתי בחיי אדם שכתב דבעת הדחק יכולין לסמוך על הש"ג והביא כן בשם אלי' רבא. וחפשתי בס' אלי' רבא בכל הסימן הנ"ל ולא מצאתי. ואדרבה משמע דס"ל כשיטת הטור ושו"ע דאינו יוצא בפירות. ועכ"ז נראה לי להכריע ג"כ כהחיי אדם דבעת הדחק יכולין לסמוך על הש"ג דיוצא בפירות ביום משום קידוש במ"ס.